

Rezümé

A dolgozat címe:

Zelk Zoltán meséinek alkalmazhatósága tanulásban akadályozott diákok fejlesztésében

Napjainkban a magatartási és beilleszkedési zavarok mellett a tanulási problémák vagy a tanulási zavarok is gyakori iskolai problémák. A mai rohanó életmód, az egyre nagyobb felelősséget igénylő munkahelyek és a hosszú munkaidő nem könnyíti meg a szülők számára a gyermekgondozást. Az elmúlt évek tendenciáit figyelembe véve, már az iskoláskor előtt is megfigyelhető a gyermekek fejlődésének számos területén lemaradás, amelyhez a digitális eszközök nagymértékben hozzájárulnak.

A képernyőre nézve a gyerekek kész képet kapnak az elhangzottakról, nagyon gyors egymásutánban és sok impulzussal. Nem kell használniuk a gondolkodásukat, a képzelőerejüket, az absztrakt gondolkodásukat, az emlékezetüket, amelyek a későbbi iskoláztatáshoz és oktatáshoz szükséges készségek közé tartoznak.

Az otthoni kreatív tevékenységek, a saját kezűleg készített ünnepi dekorációk, az apukával való barkácsolás, a nagyszülőkkel közös süteménysütés (tésztagyúrás) egyre ritkábbak a családi életben. A gyöngyökkel való játék, a rajzolás, a festés, a gyurmázás, a legózás mind hozzájárul a gyermek grafomotoros készségeinek elsajátításához, ezek mind nagyszerű feladatok lennének a gyermek írásra való felkészítésében.

Egy esti mese olvasásakor a gyerekeknek használniuk kell a képzeletüket és a fantáziájukat, aminek előfeltétele egyfajta kreativitás. Azoknak a gyerekeknek, akiknek a szülei gyakrabban olvasnak mesét, nagyobb valószínűséggel fejlettebb az absztrakt gondolkodásuk, az absztrakciós képességük. A családi kötelék és a szülő-gyermek kapcsolat erősítése mellett ez a tevékenység az iskolai tanulásban, magyar nyelv, matematika és művészeti órákon is hasznos a gyermekek számára.

Kutatásomban a tanulási problémák közül a legsúlyosabbat, a tanulási zavarokat mutattam be, amelyeknek több oka is lehet. A gyermekek képességei heterogének, a hiányosságok különböző területeken jelentkeznek. Ez az atipikus fejlődési folyamat komplex fejlesztést igényel, amelyet a szakemberek együttműködésével, a gyermek érdekeit és személyiségét szem előtt tartva kell megvalósítani. A csapatmunkában általában az iskolában tanító tanárok mellett egy gyógypedagógus is részt vesz.

Korábbi tanulmányaim alapján tudom, hogy a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek gyakran nehezen tanulnak meg olvasni, ami problémákat okoz a feladatok önálló megoldása során is. Az iskolákban használt tankönyveket megvizsgálva azt tapasztaltam, hogy ennek ellenére a legtöbb tankönyvre leginkább az önálló problémamegoldás, a frontális munkaforma jellemző, amely minden fejezet végén egy írásbeli tesztben csúcsosodik ki. A kérdés az, hogy egy írásszavarral küzdő gyermek milyen mértékben tudja átadni a tudását ebben a formában.

Dolgozatom első részében, a szakirodalom áttekintésével és feldolgozásával szerettem volna az általam végzett kutatást érintő definíciókat meghatározni, több irányból megvizsgálni. A fogyatékoság meghatározásán belül a tanulásban akadályozott gyermekek képességstuktúráját, magyarországi nevelési - oktatási lehetőségeiket felvázolni, a Magyar Nemzeti Alaptanterv rájuk vonatkozó részeit ismertetni.

A kutatási rész elméleti – Zelk Zoltán, meseválasztás, életkori összefüggések – kérdései után a meghatározott cél vezette kutatásom egészét. Fő célkitűzésem az volt, hogy megvizsgáljam Zelk Zoltán meséinek alkalmazhatóságát 5-6. osztályos tanulásban akadályozott gyermekek fejlesztésében. Mivel Magyarországon a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott gyermekek ellátása, fejlesztése differenciáltan, egyéni kompetenciáik, szükségleteik tükrében történik, a tanító pedagógusok, gyógypedagógusok által elkészített egyéni fejlesztési terv alapján, célt nem lehetett az, hogy a feladatok minden gyermek esetében maximális fejlesztő hatást érjenek el, hiszen a tanulók egyéni képességstruktúráját nem ismerhettem. A feladatokat a feldolgozott szakirodalom alapján elvárható szint függvényében készítettem el.

Gyógypedagógusként sokszor tapasztaltam, hogy a mesék rendkívül jól használhatóak egyéni és páros munka során, a magyarórákkal kapcsolatban, osztályszintű csoportos, kooperatív feldolgozás esetében azonban nem volt tapasztalatom, csupán a frontális, főként egyéni munkát illetően. Szerettem volna a gyógypedagógiai szemléletet a Magyar Nemzeti Alaptanterv magyar nyelv és irodalom kerettantervével (SNI) összehangoltan bevinni az 5-6. osztályos gyermekek olvasás óráira, alkalmazhatóságukat, fejlesztő, motiváló hatásukat, a több éve tanárként dolgozó, szaktudással rendelkező pedagógusok segítségével értékelni.

A csoportos munkaforma egy új szemléletmódot, közös együtt dolgozást, tanulást hozott létre a gyerekek számára, s pozitív visszajelzés számomra, hogy a résztvevőknek nagyon tetszett a megszokott frontális feladat-megoldástól eltérő csoportos, kooperatív munkaforma. A pedagógusok reflexiója alapján élvezték a tanulók a közös feladatmegoldást, tetszett nekik, hogy segíthettek társaiknak, a csoport hasznos tagjának érezhették magukat.

A visszajövő kérdőívek adatainak elemzése után beigazolódott az is, hogy eltérő képességstruktúrával rendelkező gyermekek vettek részt a kutatásban, mely a válaszadásban is megmutatkozott, akár az időkeretet, akár a feladatok nehézségi szintjét nézzük. Ezek az eltérések előre várhatóak voltak. Beigazolódott, hogy egy-egy feladattípus nehezebben megy a legtöbb tanulásban akadályozott gyermeknek.

Több pedagógustól érkezett pozitív visszajelzés a feladatok nehézségi fokával kapcsolatban, kiemelték, a két mesefeldolgozó óra rámutatott a gyermekek lemaradásaira, elmondták, hogy ezen területek fejlesztésére a jövőben nagyobb hangsúlyt fognak fektetni.

A kezdeti nehézségek (koronavírus, karantén, eleinte kevés visszaérkező kérdőív) ellenére úgy gondolom, kutatásom célja megvalósult, egyöntetű (igen) választ kaptam arra nézve, alkalmazhatóak-e Zelk Zoltán általam választott meséi a Nemzeti Alaptantervben meghatározott, 5-6. osztályos sajátos nevelési igényű tanulók számára kidolgozott magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervének 1-4. témakörében meghatározott képességek fejlesztésére, tanulásban akadályozott gyermekek körében.